

TÜRK SİYASETİNDE POLİTİK DİL KULLANIMI: RECEP TAYYİP ERDOĞAN'IN "AK PARTİ 1. VE 3. OLAĞAN ÜSTÜ KONGRELERİNDEKİ KONUŞMALARININ" İÇERİK VE SÖYLEM ANALİZİⁱ

Yazar: Yrd. Doç. Dr. Gökmen KANTARⁱⁱ

ÖZET

Söylem, kavramı uzun bir süredir artık dilimizde yer almakta ve farklı bağlamlarda kullanılmaktadır. Gazeteciler, siyasetçiler sanatçılar, tartışma programlarına katılanlar, kanaat önderleri ve akademisyenler konuşmalarında sıklıkla söylem terimine vurgu yapmaktadırlar. Yaşadığımız çağ artık bir söylem çağı olup, dünyadaki genel geçer bilimlerin hepsi söylem kavramının etkisi altındadır. Bugün dünyada artık mutlak genel gerçeklik yoktur, mutlak güçlü söylemler vardır. Söylem analizi, dilin kullanım biçimini ve işlevlerini inceler. Kelimeler, cümleler ve diğer metinsel ifadeler, arka plan bilgisine dayanılarak, içerikleri ya da iddiaları, ima yoluyla ortaya koyabilme özelliğinde olan söylem, önemli ideolojik bir boyuta sahiptir. Recep Tayyip Erdoğan'ın, Ak Parti 1. ve 3. Olağan üstü kongrelerindeki kongre konuşmalarında kullandığı "Politik dil" söylem ve içerik analizi yöntemiyle incelenecek ve metinler arasında karşılaştırma yapılacaktır. Erdoğan'ın kongre konuşma metinleri; doğal dil kullanımı, retorik unsurları, ele aldığı gündem konuları ve "Ben ve Biz" zamirlerini kullanma biçimi açısından incelenecektir. Bulgular tablolar halinde düzenlenerek ve karşılaştırma yapılarak değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ak Parti 1. ve 3. Olağan üstü kongreleri, Recep Tayyip Erdoğan, Söylem, Söylem ve İçerik Analizi, Politik Dil.

ABSTRACT

POLITICAL LANGUAGE USAGE IN TURKISH POLITICS: CONTENT AND DISCOURSE ANALYZES OF RECEP TAYYIP ERDOĞAN'S "SPEECHES AT THE AK PARTY 1ST AND 3ND EXTRAORDINARY CONGRESSES"

Discourse, the concept is a long story, is now in our language and is used in different contexts. Journalists, politicians, artists, participants in debate programs, opinion leaders and academics often emphasize the term discourse in their talk. The age we live in is now a rhetoric, and all the world's leading sciences are under the influence of the discourse concept. Today there is no absolute general reality in the world, there are absolute strong discourses. Discourse analysis analyzes the form and function of language usage. Words, phrases and other textual expressions have important ideological dimensions, based on their background knowledge, discourse with the ability to reveal their contents or claims through implication. The "political language" used by Recep Tayyip Erdoğan in the congressional speeches of the 1st and 3rd extraordinary congresses of the AK Party will be examined by means of discourse and content analysis and comparisons will be made between the texts. Erdogan's congressional speech texts; The use of natural language, the rhetorical elements, the agenda topics it covers, and the way we use "Ben and Biz" pronouns. The findings will be organized into tables and will be evaluated by comparison.

Key words: AK Party 1st and 3rd Extraordinary congresses, Recep Tayyip Erdoğan, Discourse, Discourse and Content Analysis, Political Language.

ⁱ Bu Çalışma ICOMEP 2017 Kongresinde Sözlü Bildiri olarak sunulmuştur.

ⁱⁱ Yrd. Doç. Dr. Gökmen Kantar Namık Kemal Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Anabilim Dalı gokmenkantar06@gmail.com

GİRİŞ

İnsanın “Ne” söylediği kadar, “Nasıl” söylediği de önemlidir. Söylem salt sözlü bir birim, metin yazılı birim olarak ele alındığı gibi hem sözlü hem de yazılı söylem olarak da kabul edilir (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011:232). İnsanın kendine yönelişindeki ilk dayanak noktası, bireyin bir söylem olarak var olmasıdır. Bu kuruluş çeşitli var olma düzlemlerindeki ilişkileri ve ideolojileri belirlemeye yetkindir. Söylem, kavramı uzun bir süredir artık dilimizde yer almakta ve farklı bağlamlarda kullanılmaktadır. Gazeteciler, siyasetçiler sanatçılar, tartışma programlarına katılanlar, kanaat önderleri ve akademisyenler konuşmalarında sıklıkla söylem terimine vurgu yapmaktadırlar. Söylem, terim olarak yüzyıla yaklaşan bir süredir dilimizde toplumun bütün kesimlerince başvurularak kullanılmaktadır. Yaşadığımız çağ, bir söylem çağı olup; artık dünyadaki beşeri bilimlerin hepsi söylem kavramının tesiri altındadır. Söylemin keşfinden sonra, artık evrensel mutlak gerçeklik yoktur; gerçeklikler vardır. Gerçeklik, söylemle ve söylem içinde inşa edilen bir şeydir.

Her söylem bir gerçeklik inşasıdır ve dolayısıyla söylemlere artık tekabül eden gerçeklikler söz konusudur (Sözen, 2014: 9). Sürekli olarak değişen ve gelişen postmodern dünyada aynı zamanda, söylemlerde değişip ve gelişmektedir. Söyleme dayalı değişimin en açık olarak yaşandığı yerlerden biriside, “Siyaset ve Siyasal söylem” dir. Siyasal söylemin en dinamik aktörlerinden birisi olan liderlerin, “politik dil” kullanımının araştırılması; içinde bulunduğumuz dönemin “yapı çözümüne” katkı sağlaması açısından önemlidir. Söylem analizi konuşma ve metinler aracılığı ile oluşan, anlam ürünleriyle ilgilenen, geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir (Van Dijk, 1991: 114). Söylem analizi eleştirel yönü ile Neo-Marksist düşünürlerin, Frankfurt Okulu ve Batı Marksizm’inin dile yaptığı vurguyu merkeze alır. Disiplinler arası bir yaklaşım olan söylemin, inceleme yaptığı alan; sosyoloji, dilbilimi, sosyo-linguistik ile söylemin kesiştiği alandır (Sözen, 2014: 83). Söylem analizi alanına yönelik literatür çalışmalarına baktığımızda daha çok Michel Foucault merkezli, Van Dijk ‘ın haber söylem analiz yöntemine dayanan çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Yapılan bu akademik çalışmalar daha çok yüksek lisans ve doktora çalışması olarak yapılmıştır (Uğur, 2009 ve Süar, 2011). Bu çalışmanın odak noktası, Türk siyasetinde politik dil kullanımınıdır. Ayrıca diğer çalışmalardan farklı olarak söylem ve içerik analizi yöntemi bir arada kullanılmıştır. Söylem analizinde ve özellikle metin incelemelerinde genellikle, postyapısalcı ve Foucault’cu söylem kuramlarından etkilenecek güç ilişkileri üzerinde durulur. Foucault, “bilgi ve iktidar” ilişkisinden yola çıkarak bir özne kavramsallaştırması geliştirmiştir. Bu, bir anlamda insanın nasıl bir bilginin nesnesi haline getirildiğine işaret eden sürecin anlatımıdır. Kısaca Foucault’a göre insan, kendi özgürlüğüne sahip olmak ve kendi varoluşunun öznesi olmak için bilgi nesnesi haline getiriliyordu (Foucault, 2004: 106). Siyasetle uğraşanlar daha ikna edici konuşmalar yapabilmek için daha güçlü söylemler ortaya koymak zorundadırlar. Söylemi, bir kılıçtan daha keskin ve bir kurşundan daha hızlı olduğunu düşündüğümüzde seçmen üzerinde nasıl bir etki ortaya koyduğunu konuşmaların sonunda net olarak görebiliriz. Yani “Politik Dilin” incelenmesi hem toplumsal alanda hem de Lider esaslı ortaya çıkan siyasal söylemin gelişmesinde çok büyük katkıları olacağı açıktır. Bu çalışma içerisinde, siyasal söylemin belirleyen aktörü olan, lider kavramından hareketle; Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan’ın (Ak Parti Genel Başkanı), “Ak Parti 1. ve 3. Olağan Üstü Kongrelerinde” yapmış oldukları siyasi konuşmaların belirgin özellikleri, varsa tanımlamaları ortaya konularak; karşılaştırma yapılacaktır. Yapılacak olan söylem ve içerik analizi ile liderlerin doğal dil

kullanımı, retorik unsurları, ele aldıkları gündem konuları ve “Ben ve biz” zamirlerini kullanım biçimleri kapsamında temalaştırma çalışması yapılarak incelenecektir. Burada yapılacak olan Erdoğan’ın söylemlerinin içerik analiziyle, belirli bir tarih kesiti için, belirli bir konu çerçevesinde veya her bir liderin uzun dönemli söylemleri ile de yapılabilir. Çalışma içerisinde ilk olarak teorik çerçeve kapsamına söylem, söylem kuramları ve siyasal lider üzerinde durulacaktır. Daha sonra çalışmamızın belirleyen yöntemleri olana Van Dijk Haber söylem analizi ve içerik analizi yöntemi hakkında bilgi verilecektir.

1.TEORİK ÇERÇEVE: Çalışmanın bu kısmı şu başlıklar altında ele alınacaktır: Söylem, söylem kuramları, siyasal lider ile söylem ve içerik analiz yöntemi

1.1. Söylem: Söylem, bir dilbilimci için “Cümlelerin ötesindeki” anlamına gelirken, bazıları için söylem çalışması dilin kullanımına işaret edebilir. Eleştirel kuramcılar, gücün söyleminden, iktidarın söyleminden bahsederek, sosyal bilimlerle farklı bir açıdan bağlantı kurarlar. Söylem analizi politika alanında, görece geç kullanılan bir teknik olmuştur. Politika, söylem analizcileri tarafından henüz çok fazla bilinmeyen bir alan olduğu için yapılan politik dil ve söylem çalışmalarının genellikle çoğunluğunu, dilbilimciler ve söylem analizcileri yapmıştır. Ülkemizde söyleme dair yapılan çalışmaların en kapsamlısı Edibe Sözen’in Söylem adlı eseridir. Edibe Sözen bu konuda söylemi şöyle tanımlar; “hayat söylemlerdedir ve hayat söylemler ile gerçekleşir. Artık Newton’un mutlak zamanı ve uzayı içinde değil; belirsiz, kaotik bir söylemler evreninde yaşıyoruz” (Sözen, 2014: 9).

1.2. Söylem Kuramları: Söylem kavramı, 20. yüzyılın başlarında Batı dünyasında özellikle dilbilim alanında yapılan çalışmalar ile ortaya çıkmıştır. Söylem terim olarak, son elli yıldır dilbilimciler, insanbilimciler, yazın kuramcılar, toplumbilimciler ve toplumun bütün kesimlerince sahiplenilen ve kullanılan bir kavramdır. Modernizm ve modernleşme sonrasında, içinde bulunduğumuz çağ postmodernizmle gelişmiş bir söylem çağıdır ve dünyadaki genel geçer insani bilimlerin hepsinde söylem kavramının tesiri görülmektedir. Bugüne kadar ortaya konulan çalışmalarda gerek yapısalcılar gerekse postyapısalcılar insanın anlama yetisine ve buna bağlı olarak söylem alanına çok büyük katkıda bulunmuşlardır. Özellikle Saussure, Strauss, Lacan, Barthes, Derrida, Gadamer ve Foucault gibi düşünürler önemli fikirleri ile insanlığın anlama yetisine büyük hizmetler etmişlerdir. Yapılan bu araştırma alanları Söylem incelemelerinin kuramsal temelini oluşturur. Foucault’a göre, söylem üretmek, her toplumda, görevleri onun gücünü ve tehlikelerini önlemek, dizginlemek, maddiliğini savuşturmak olan birtakım yollarla, hem denetlenmek, hem ayıklanmak, hem de örgütlenmek ve yeniden paylaştırılmaktır (Foucault, 1987: 23,24). Foucault’un, Bilginin Arkeolojisi kitabında söylemi; özneyi, tarihi ve bilgiyi birleştiren kavram olarak görür. Çünkü söylem bir açıdan onları değişik diziler içine yerleştirip dağıtırken, bir başka açıdan da hem bu dizilerin oluşumuna ilişkin kuralları tanımlar hem de diziler arasında ilişkiyi kurarak bu ilişkinin özelliklerini ve sınırlarını belirleyip aktarır. Diğer bir deyişle, söylemin seçici, tanımlayıcı, belirleyici ve aktarıcı özellikleri vardır (Doltaş, 2003: 51).

1.3. Siyasal Lider: Liderlik, dünyanın her yerinde toplum düzeni içerisinde belirli bir destek ile temsil edilen bir olgudur. Toplumsal yaşamın her alanında “liderlik” kavramı ile karşılaşma imkânı vardır. Devlet yönetiminden, siyasal partilere, sivil toplum kuruluşlarından, üniversitelere, büyük şirketlerden, küçük işletmelere her alanda birden fazla insanın, bir amaç doğrultusunda bulunduğu yerde lider belirli bir etkiye sahiptir (Komşuoğlu, 2003: 5). Liderliğin oluşabilmesi

için, kişinin resmi yetkilerle donatılması şart değildir. Burada önemli olan nokta liderin, kişileri peşinden sürükleyebilecek özellikleri bünyesinde taşıyabilmesidir. Liderin, izleyenleri etkileyebilmek için kullanacağı bazı güç kaynakları vardır. French ve Bertham Raven'a göre bunlar, “yasal güç, ödüllendirme gücü, zorlayıcı güç, uzmanlık gücü, karizmatik güç” tür. Bu çalışmanın temel ilgi alanı olan Erdoğan'ın “Ak Parti 1. ve 3. Olağan Üstü Kongrelerinde ki Konuşmalarının” politik dilidir. Siyasi parti Genel Başkanlarının Türk siyasal yaşamındaki rolü ve yapmış olduğu siyasal liderlik, liderlik kavramı açısından alt bir başlık olup ve siyaset biliminin ilgi alanına girerken; söylem açısından ise disiplinler arası bir çalışmadır (Eraslan, 2004). Siyasal liderlik açısından bir inceleme yapılırken, ulaşılabilecek en önemli kaynaklar liderlerin otobiyografileri veya siyasal liderlik fikirlerinin, lider olarak görülmelerini sağlayan süreç içindeki sözlü veya yazılı söylemleridir. Çünkü modern demokrasiler, temelde partiler demokrasisidir. Bu partilerin temsil ettikleri düşünceler, çıkarlar veya kesimler arasında sürdürülen rekabet, toplumsal fay hatlarını ortaya çıkarmaktadır. Siyasi parti liderleri, yasal ve siyasal konumlarından dolayı siyasal hayatın birincil aktörler durumundadır. Bu etkinlikleri dolayısıyla liderlerin konuşma metinleri, ortaya çıkan söylemlerdeki politik dili ve siyasette dil kullanımını açıklamak için oldukça değerlidir (Heywood, 2013: 41). Ancak bu konuşmalarda ortaya çıkan kısmi görüntüyü izlemek kesinlikle öğretici bir adım değeri taşımaktadır.

2. ÖRNEK SÖYLEM ANALİZ İNCELEMESİ: Çalışmanın bu kısmı şu başlıklar altında ele alınacaktır: AK Parti 1. Olağanüstü (27 Ağustos 2014) ve 3. Olağanüstü (22 Mayıs 2017) kongrelerinde Erdoğan'ın konuşmalarındaki doğal dil kullanımı, retorik ve gündem konularını ele alış biçimi değerlendirilecektir. Erdoğan'ın Ak Parti 1. ve 3. Olağanüstü kongrelerinde kullanmış olduğu doğal dil, Bardin'in “Yıldız falı” içerik analiz yöntemi kullanılarak belirlenecektir. Böylelikle sentaksa ve sözcüklere ilişkin analizde, anlam öğelerinin sınıflaması ve sayımı yerine, anlamın belirtenleri üstünde durulacaktır. Burada mesajın kodu (vokabüler, gramer özellikleri, anlam birimleri) incelenecektir. Bir metnin kodunu incelemek için bir takım uzlaşım kurallarının konması ve karşılaştırma imkânlarının bulunması gereklidir. Bu kurallara ilişkin olarak Liderlerin, kullanmış olduğu miting konuşma metinlerinin içerisinden tespit edilecektir. Buna göre kurallara bağlı kalınarak, bu metinlerdeki; Mevcut sözcüklerin toplam sayısı (O), Farklı sözcüklerin toplam sayısı (V) bu iki grubun oranı (O/V: Mesajda kullanılan vokabülerin zenginlik derecesi gösterir) belirlenecektir. Vokabüler birimlerinin sınıflandırılmasında, a) Dolu sözcükler; yani sıfat, isim, fiil gibi anlam taşıyıcı sözcükler, b) Araç sözcükler; yani zamir, bağlaç, zarf, öntakı gibi ayırımına gidilecek. c) Fiillerin zamanı ve kipleri değerlendirilecektir. Nihayet vokabüler birimleri, frekans düzeylerine göre gruplandırılarak nitel bir analiz yapılacaktır. Bunun üzerine terimlerin “Doluluk” durumu, anlam taşıyıcı olanları ile araç niteliğinde olanların dağılımı nitel olarak değerlendirilecektir. İsim, fiil ve sıfatlar: taşıyıcı, zarf, edat, ünlem ve bağlaç gibi diğer kelimeler ise araç kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Metinlerde bu kelime grupları, toplam kelime sayısına oranı bakımından da incelenmektedir. Bu analiz yöntemi ile Erdoğan'ın, kongre konuşma metinlerine taşıdığı kelime hazinesi, ortaya çıkarılacaktır. Bardin'in formülünü metne uygularken, sayı ve tarih ifadeleri sayım dışında tutularak; birleşik yazılmayan deyimler ve bileşik ifadeleri oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmaları, cümle kurgusu ve vurgusu açısından incelenecek; konuşmacının ortaya koymuş olduğu, politik dil incelenecektir. Erdoğan'ın konuşmalarının genel toplamı, sayfa, sözcük karakter, paragraf, satır ve gövde sayıları rakamsal veri olarak Tablo 1.1'de aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Tablo 1.1: Cumhurbaşkanının Konuşmalarının Tek Parça İstatistikleri

2014	Sayfa	24
	Sözcük	7198
	Karakter (boşluksuz)	48922
	Karakter (boşluklu)	56008
	Paragraf	119
	Satır	848
	Terim sayısı	7257
	Terim çeşidi	1479
2017	Sayfa	14
	Sözcük	7428
	Karakter (boşluksuz)	50868
	Karakter (boşluklu)	58128
	Paragraf	168
	Satır	631
	Terim sayısı	7225
	Terim çeşidi	1533
Toplam	Sayfa	38
	Sözcük	14626
	Karakter (boşluksuz)	99790
	Karakter (boşluklu)	114876
	Paragraf	287
	Satır	1479
	Terim sayısı	14482
	Terim çeşidi	3012

Erdoğan'ın 1. Ve 3. Olağanüstü kongrelerinde yapmış olduğu konuşmalar: önceki konuşmalarındaki gibi yine prompter kullanarak yapmış olduğu, önceden yazılmış ve belirlenmiş olan konuşma metinleri olma özelliğine sahiptir. Erdoğan'ın 27 Ağustos 2014'deki kongre konuşmasındaki terim sayısı: 7257, terim çeşidi ise 1479 olarak belirlenmiştir. Diğer yandan ise 21 Mayıs 2012'deki kongre konuşmasındaki terim sayısı 7225, terim çeşidi ise 1533'tür. Bu konuşmalardaki terim sayısının toplamı 14482, terim çeşidinin toplamı ise 3012'dir. Ortaya çıkan bu sonuç ile Erdoğan'ın konuşmalarında 2017'de terim sayısının (7225), 2014'e oranla (7257) daha düşüktür. Diğer yandan ise terim çeşidine bakıldığında ise 2014 göre (1479), 2017'de (1533) daha zengin bir dil kullanmıştır. Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarının dil zenginliği düzeyi, Tablo 1,2'de aşağıda verilmiştir.

Tablo 1.2: Cumhurbaşkanın Dil Zenginliği Düzeyinin, Ortalaması

AK Parti Olağanüstü Kongre Konuşmaları	2014	2017	Toplam
Terim Sayısı (O)	7257	7225	14482
Terim Çeşidi (V)	1479	1533	2938
Kelime çeşidi O/V	4,90	4,71	4,80

Erdoğan'ın konuşmalarında terimin sayısının yüksekliği ile daha çok tekrar yapıldığını; terim çeşidindeki azlık ile de basit ve sade bir konuşma ile seçmen üzerinde yüksek bir etki yapmak hedeflendiği bilinmektedir. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında 2014 yılında 4,90 düzeyinde bir

tekrar yapılırken; 2017 yılında ise bu oran 4,71 olarak daha az bir tekrar düzeyine düşmüştür. Erdoğan, 2014 kongre konuşmasını retoriksel açıdan zengin tutarken; 2017 kongre konuşmasını ise içerik açısından daha yüksek bir seviyede tutmuştur. Erdoğan'ın kongre konuşmalarının siyasal söylem analizi; kendi arasında mukayese edilerek sonuç bölümünde genel bir değerlendirme yapılacaktır. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında, kullanmış olduğu sözcük ve sözcük türleri Tablo 1.3'de aşağıda karşılaştırmalı olarak verilmiştir.

Tablo 1.3: Cumhurbaşkanının Vokabüler Zenginliğinin Genel Ortalaması

Cumhurbaşkanının Kelime Hazinesi	Terim Türü	Terim Sayısı (O)	Terim Sayı Oranı %	Terim Çeşidi (V)	Terim Çeşidi Oranı %	O/V
2014	Amaç Sözcükler					
	İsimler	3481	%47,9	724	%48,9	
	Sıfatlar	1049	%14,4	119	%8	
	Fiiller	1322	%18,2	463	%31,3	
	Araç söz					
	Zamir	278	%3,8	30	%2	
	Zarf	489	%6,7	106	%7,1	
	Edat	218	%3	22	%1,4	
	Bağlaç	406	%5,5	25	%1,6	
	Ünlem	14	%01,9	5	%03,3	
	Toplam	7257	%100	1479	%100	
2017	Amaç Sözcükler					
	İsimler	3620	%50,1	594	%38,7	
	Sıfatlar	977	%13,5	212	%13,8	
	Fiiller	1384	%19,1	578	%37,7	
	Araç söz					
	Zamir	274	%3,7	27	%1,7	
	Zarf	423	%5,8	93	%6,1	
	Edat	246	%3,4	13	%08,4	
	Bağlaç	232	%3,2	16	%1	
	Ünlem	69	%09,5	10	%06,3	
	Toplam	7225	%100	1533	%100	

Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarının vokabüler zenginliği incelenerek, mesaj üretiminin temel repertuarını elde edilmiştir. İncelenen kongre konuşmalarında 2014'te toplam 7257 sözcük vardır ve bunların 1479'u farklı sözcüklerdir. 2017'de ise toplam 7225 sözcük varken, bunların 1533 farklı sözcüktür. Bu durumda O/V oranı 2014'te yaklaşık 4,90 iken 2017 ise bu oran 4,70'dir. Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarında, bu oranlar az bir tekrar düzeyini yansıtır. Temel kelime hazinesi açısından ise sözcük türleri yüksek olmakla beraber isim (3481 defa), fiil (1322 defa) ve sıfatlar (1049 defa) yüksek oranda kullanılırken; 2017 bu oran biraz artmıştır. 2017'de toplam amaç sözcük sayısı 5981, araç sözcük sayısı ise 1244'tür. Yapılan bu konuşmaların siyasal söylem stratejisi, kullanılan politik dili iyice anlaşılması ve dinleyici üzerinde kalıcı bir etki yapması olarak belirlenmiştir. En çok kullanılan dolu sözcükler, sözcük türleri sayısal ve yüzdesel oranları ile karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 1.4'de aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir.

	Sıra	İsimler	Frekans	Sıfatlar	Frekans	Fiiller	Frekans
2014	1	Parti	72	Bir	175	Olmak	127
	2	Millet	69	Bu	154	Etmek	125
	3	Kardeşlerim	65	Yeni	54	Yapmak	58
	4	Dava	47	Her	51	Vermek	45
	5	Birlik	34	Ak	38	Demek	32
	6	Yol	32	Çok	38	Unutmak	25
	7	Devlet	30	Tüm	24	İnanmak	14
	8	Zaman	29	Değerli	21	Başlamak	13
	9	Siyaset	27	Aynı	20	Girişmek	11
	10	Cumhuriyet	25	Hep	17	Yaşamak	10
2017	1	Millet	85	Bir	128	Olmak	102
	2	Parti	68	Bu	121	Etmek	95
	3	Hizmet	34	Her	50	Almak	69
	4	Kardeşlerim	34	Yeni	41	İstemek	57
	5	Bin	31	Çok	40	Yapmak	48
	6	Milyar	26	En	36	Gelmek	36
	7	Yol	26	Tüm	29	Gitmek	35
	8	Lira	25	Büyük	26	Yaşamak	29
	9	Birlik	22	Tek	21	Kalkmak	21
	10	Milyon	19	yok	16	Bilmek	16

Tablo 1.4: Cumhurbaşkanının En Sık kullandığı, Amaç Sözcükler

Erdoğan'ın konuşmalarında ki doluluk oranı, 2014'te amaç sözcükler (5852) kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler (3481) ikinci sırada fiiller (1322) üçüncü sırada ise sıfatlar (1049) olarak belirlenmiştir. Erdoğan'ın en çok kullanmış olduğu, isim "Parti" (72 defa), fiil "Olmak" (127 defa), sıfat "Bir" (175 defa) sözcük türleri görülmektedir. 2017'de amaç sözcükler incelendiğinde ise (5981) kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler (3620) ikinci sırada fiiller (1384) üçüncü sırada ise sıfatlar (977) olarak belirlenmiştir. Erdoğan'ın en çok kullanmış olduğu, isim "Millet" (85 defa), fiil "Olmak" (102 defa), sıfat "Bir" (128 defa) sözcük türleri görülmektedir. Amaç sözcük kullanımındaki hedef kitle 2014'ten (Partili), 2017'ye (Millet) doğru belirgin bir şekilde değişmiştir. Bu değişimde özellikle Türkiye'nin içinde bulunduğu siyasi, sosyal ve ekonomik yansımalarının büyük etkisi vardır. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında en çok kullandıkları araç sözcükler, sözcük türleri, sayısal ve yüzdesel oranları ile karşılaştırmalı bir şekilde Tablo 1.5'de aşağıda ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında, en çok kullandığı araç sözcükler 2014'te (1405) incelendiğinde birinci sırada bağlaçlar (350 defa), ikinci sırada zarflar (239 defa), üçüncü sırada zamirler (231 defa), dördüncü sırada edatlar (138 defa), beşinci sırada ise ünlemler (18 defa) yer almaktadır. 2017'de ise birinci sırada bağlaçlar (436 defa), ikinci sırada zamirler (228 defa), üçüncü sırada edatlar (181 defa), dördüncü sırada zarflar (174 defa), beşinci sırada ise ünlemler (50 defa) yer almaktadır. Söylem ve içerik analizi alanında yapılan çalışmalarda, özellikle doğal dil incelemelerinde genel olarak ünlemler yer almamaktadır. Ancak Erdoğan'ın konuşmalarında ise vurgu ve tonlamada önemli bir araç olan ünlemleri bu çalışma içerisine dâhil etmeyi gerekli kılmıştır.

	Edat	Frek	Bağlaç	Frek	Zarf	Frek	Zamir	Frek	Ünlem	frek	
2014	1	Nın	55	De	163	Bugün	45	Biz	66	İnşallah	12
	2	İçin	30	Ve	127	Var	41	Siz	43	Hamdolsun	3
	3	Kadar	21	Ki	21	Son	29	Kendi	28	Amin	1
	4	Gibi	10	Hatta	8	Genel	23	Ben	20	Ha	1
	5	Mı-mu	10	İle	8	Bura	22	O	17	Hamdüsena	1
	6	Den	9	Ya	7	Artık	20	Bu	17		
	7	Rağmen	3	Yani	5	Hiç	15	Onlar	12		
	8			Dahi	4	Yok	15	Bunlar	12		
	9			Daki	4	Sadece	15	Biri	9		
	10			İse	3	Sonra	14	Kimse	7		
2017	1	İçin	76	De	132	Şimdi	23	Biz	72	İnşallah	20
	2	Kadar	50	Ve	111	Değil	22	Ne	51	Ya	11
	3	İşte	24	Ki	15	Bugün	21	Kendi	29	Ta	7
	4	Nın	16	Ama	11	Bura	18	Siz	18	Dikkat	4
	5	Den	9	Çünkü	7	Karşı	18	Bunlar	17	Yaşasın	2
	6	Rağmen	6	Dahi	6	Önemli	16	Onlar	10	Ah	2
	7	Mı-mu	6	Hatta	5	Sonra	15	Herkes	9	Hamdolsun	2
	8			Bile	4	Nere	14	Bu	8	Ey	1
	9			İle	4	Üzeri	14	Biri	8	Hamd	1
	10			İse	3	Hiç	13	Kim	6		

Tablo 1.5: Cumhurbaşkanı'nın En Sık Kullandığı, Araç Sözcükler

2014 kongre konuşmasına göre; 2017 yılındaki kongre konuşması, araç sözcük bakımından daha vurguludur. Erdoğan'ın miting konuşmaları içerisinde, araç sözcüklerden “de” (295 defa) bağlacı en çok kullanılırken, sırası ile “Biz” kişi zamiri (138 defa), “Bugün” zarfı (68 defa), “kadar” edatı (71 defa) ve “İnşallah” ünlemi (32 defa) diğer kullanılan araç sözcüklerdir. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında kullandığı Fiil Kipleri Tablo 1.6’da verilmiştir.

	Fiil Kipleri	Frekans		Kullanım Alanı
		Terim Sayısı	Terim Oranı	Dinleyici üzerinde
2014	Emir	43	11,8	Öğüt
	Mastar	32	8,8	Sonuç
	Şimdiki zaman	95	26,1	Durum
	Gelecek zaman	35	9,6	Kesin Gelecek
	Şart kipi	16	4,4	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	142	39,1	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	363	%100	
2017	Emir	81	13,1	Öğüt
	Mastar	112	18,1	Sonuç
	Şimdiki zaman	139	22,5	Durum
	Gelecek zaman	66	10,7	Kesin Gelecek
	Şart kipi	27	4,3	Olası Gelecek
	Geçmiş zaman	191	31,1	Olup bitmiş şeyler
Toplam	Fiil kipi	616	%100	

Tablo 1.6: Cumhurbaşkanı'nın Konuşmalarında Kullandığı, Fiil Kipleri

Erdoğan'ın kullanmış olduğu fiillerin zamanları incelendiğinde ilginç sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Çünkü asıl görevi geleceği öngörmek olan Bardin'in yıldız falında gelecek zaman kullanımı yüksek olarak beklenirken, Erdoğan'ın konuşmalarında bu böyle görünmemektedir. Erdoğan'ın konuşmalarında 2014'te birinci sırada (142 defa) geçmiş zaman, ikinci sırada (95 defa) şimdiki zaman, üçüncü sırada (43 defa) emir kipleri, dördüncü sırada (35 defa) gelecek zaman, mastar kipi kullanım oranı (32 defa) beşinci sırada yer alırken ve altıncı sırada ise (16 defa) şart kipi yer almaktadır. 2017 yılına bakıldığında ise birinci sırada (191 defa) geçmiş zaman, ikinci sırada (139 defa) şimdiki zaman, üçüncü sırada (112 defa) mastar kipleri, dördüncü sırada (81 defa) emir kipi, gelecek zaman kullanım oranı (66 defa) beşinci sırada yer alırken ve altıncı sırada ise (27 defa) şart kipi yer almaktadır. Gelecek zaman kullanımı daha çok muktedir olma anlamında seçmene verilen vaatlerin kararlılığı üzerinde etkili olmuştur. Özellikle Erdoğan'ın kullanmış olduğu fiillerin sırası ile “edeceğiz-olacağız-diyeceğiz-yapacağız-alacağız” gibi gelecek zaman kullanılarak miting sonrasında siyasette birlik ve beraberlik içerisinde muktedir olmak hedeflenmiştir. Diğer yandan geçmiş zaman kullanımı ile şimdiki zamanın sebepleri ortaya çıkarılarak, şimdiki zamanın ne kadar olumsuz bir durumda olduğunu örneğin “Etmisler-yapmışlar-kalmışlar-oluyor-yapıyor-söylüyor” Erdoğan tarafından kamuoyuna ve dinleyiciye sunulmuştur. Erdoğan'ın şimdiki zaman kullanımındaki söylem stratejisi; Türkiye'nin içinde bulunduğu ciddi durumun, gelinen kötü durumun en büyük sebebi terör örgütleri ve onların uzantılarının olduğunu kamuoyuna anlaşılır bir şekilde anlatmak yatmaktadır.

Erdoğan'ın, yaptığı kongre konuşmasında, kullanmış olduğu retorikçi açığa çıkarmak için; konuşmalarında muhatap aldığı kişi, parti ve kurumların belirlenerek yapmış olduğu bu seslenişin hangi duyguyla gerçekleştirdiği tespit edilmesi gerekmektedir. Aşağıda verilen Tablo 1.7'de, Erdoğan'ın doğrudan hitap ettiği kişi, parti ve kurumları göstermektedir. Bu tablo oluşturulurken, Erdoğan'ın açıkça hitap ettikten sonra kullanmış olduğu kişi zamirleri ve yüklemelerde duygu tekrarı olarak sayılmıştır. Hitaplarda kullanılan olumlu tekrarlar (+) ile gösterilirken olumsuz tekrarlar ise (-) ile gösterilmiştir. Ortaya çıkan duygu değerleri ise liderlerin kullanmış olduğu söz dizimine bağlı olarak sempati/antipati olarak belirlenmiştir.

Tablo 1.7: Cumhurbaşkanının, Retoriklerindeki Kişi veya Kurumlar

Sıra	Muhatap	2014		2017	
		Duygu	Tekrar	Duygu	Tekrar
1	Türkiye	+	107	+	46
2	Ak Parti	+	72	+	68
3	Millet	+	69	+	85
4	Kardeşlerim	+	65	+	31
5	Dava	+	47	+	2
6	Birlik	+	34	+	24
7	Devlet	+	30	+	18
8	Siyaset	+	27	+	6
9	Cumhuriyet	+	25	+	9
10	Meclis	+	17	+	7
11	Teşkilat	+	17	+	10
12	Paralel	-	15	+	6
13	Muhalefet	-	13	+	1
14	Seçim	+	13	+	10
15	Adalet	+	11	+	4
16	Vesayet	-	10	-	2
17	İhanet	-	9	-	13
18	Terör	-	9	+	15
19	Ekonomi	+	7	-	7
20	Pensilvanya	-	7	+	1

Erdoğan'ın yapmış olduğu konuşmada kullandığı olumlu nitelemeler, en çok Türkiye (+153 defa) muhatap olarak yöneltilmiştir. Erdoğan'ın özellikle olumsuz nitelemelerinin adresini kişisel olarak hedef göstermekten sakınmış daha çok genel olarak “fetöyü ve terörü” (-24 defa), muhatap almıştır. Erdoğan'ın kişisel muhatap olarak en çok olumsuz nitelediği kişi terör örgütleri dışında “hain” olmuştur (-22 defa). Diğer olumsuz retoriklerini Türkiye'nin ve Türk Milletinin varlığına ve mevcut düzenin devamına ilişkin tavır alan dönemin küresel ve bölgesel güçlerini kendine olumsuz muhatap olarak almıştır. Erdoğan'ın olumlu retoriklerinin tamamı Millete (154 defa) ve dava arkadaşlarına (96 defa) nasihat niteliğinde olup geleceğe dair ümit veren bir söylem ile kullanılmıştır.

Erdoğan'ın, Olağanüstü kongrelerde yapmış olduğu konuşmalarda, gündemi konularını ele alırken kullandığı anahtar kelimeler belirlenmiştir. Bu anahtar kelimeler siyasetin genel gündemine göre belirlenirken, bunun yanı sıra diğer yandan ise Erdoğan'ın kongre salonundan kendini gündemini, kamuoyuna mal etmeye yönelik olarak da oluşturmuş olduğu retoriksel söylemlerdir. Bu belirlenen kavramlar, kongre konuşmalarının genel başlıklarını ve kapsama alanını belirlemektedir. Erdoğan'ın kendi gündemini kamuoyuna mal etmek için oluşturduğu, milli kavramlar Tablo 1.8'de aşağıda verilmiştir.

**Tablo
1.8:**

	Milli Kavramlar	2014	2017
1	Türkiye	107	41
2	Millet	69	85
3	Devlet	30	18
4	Ülke	19	54
5	Şehit	17	4
6	Tarih	17	9
7	Gazi	13	5
8	Vatan	8	8
9	Asker	4	2
10	Türk	4	5
11	Bayrak	3	7
12	Toprak	3	3
13	Ordu	2	-
14	Malazgirt	2	-
15	Sarıkamış	2	-
16	Çanakkale	2	2
17	Ecdat	2	1
18	Kıbrıs	1	-
19	İstiklal	1	4
20	Bağımsız	1	1

Cumhurbaşkanının Konuşmalarındaki Milli Kavramlar

Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarında, gündemi belirlerken Tablo 1.8'den de anlaşılacağı üzere Milli kavramlar üzerinde daha çok genel bir kamuoyu belirlenmeye özen gösterilmiştir. Konuşmalarında Erdoğan, özellikle birlik ve beraberliğin altını çizerek, Türkiye, Millet ve Devlet kavramını tarihsel gerçeği ile açıklama yoluna gitmiştir. Demokratik referans ile Milli bir kimlik oluşturmaya çalışan Erdoğan, birleştirici ve bütünleştirici ana unsur olarak en çok "Milli irade" vurgusunu kullanmışlardır. Erdoğan'ın konuşmalarında gündem belirlemek için kullanmış olduğu siyasi kavramlar Tablo 1.9'da ise daha çok darbe ve teröre karşı olarak devam ettiği görülmektedir.

	Siyasi Kavramlar	2014	2017
1	Devlet	30	12
2	Siyaset	27	6
3	Cumhuriyet	25	9
4	Meclis	17	7
5	Genel başkan	22	5
6	Başbakan	15	1
7	Muhalefet	13	1
8	Seçim	13	10
9	Kongre	11	11
10	Cumhurbaşkanı	18	3
11	İktidar	7	8
12	MHP	6	-
13	Demokrasi	6	17
14	Olağanüstü	6	13
15	Darbe	5	4
16	Avrupa	4	8
17	Uluslararası	4	-
18	CHP	4	-
19	Filistin	3	-
20	ABD	2	1

**Tablo
1.9:**

Cumhurbaşkanının Konuşmalarındaki: Siyasi Kavramlar

Erdoğan kendi gündeminde, kişisel olarak en çok yer verdiği fetö ve 15 Temmuz (-9 defa) darbe girişimi olmuştur. 15 Temmuz sonrası Türkiye'nin ciddi ve kritik bir süreçten geçtiğini belirten Erdoğan, siyaset içerisinde darbeye ve teröre karşı birlik ve beraberliğin önemi vurgulanmıştır. Özellikle darbe ve terör dışında Erdoğan gündemine taşıdığı diğer siyasi kavramlar ise Devlet (+42 defa), Siyaset (+34 defa) ve Cumhuriyet'tir (+33 defa). Türkiye'nin içerisinde bulunduğu sorunların ülke gündemine taşıyan Erdoğan, bu görüşlerini dış politika alanında da altını çizerek tekrar etmişlerdir. Erdoğan'ın kongre konuşmalarında kullandığı başlıca hukuki kavramlar Tablo 1.10'da aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Tablo 1.10: Cumhurbaşkanlarının Konuşmalarındaki Hukuki Kavramlar

Sıra	Hukuksal Kavramlar	2014	2017
1	Dava	47	2
2	Adalet	11	4
3	Savcı	5	-
4	Darbe	5	1
5	Mağdur	6	3
6	Hâkim	4	1
7	Hesap	4	1
8	Yargı	4	1
9	Mazlum	4	3
10	Mahkûm	3	1
11	Anayasa	3	1
12	Zulüm	3	1
13	Masum	2	-
14	Yasa	2	1
15	Yasak	2	-
16	Darbeci	2	-
17	Tarafsızlık	1	-
18	Vicdan	1	2
19	Uzlaşma	1	-
20	Hak	1	2

Erdoğan'ın kongrelerde yapmış olduğu konuşmalarda, hukuki kavramları kamuoyunun gündemine taşırken daha çok darbe ve terörle mücadele konusu üzerinde fikirlerini ifade etmişlerdir. Paralel devlet ve 15 Temmuz fetö darbe girişimi sonrası, darbecilerin hesap (6 defa) vermesi gerekliliği, Erdoğan tarafından özellikle vurgulanmıştır. Bu yargılamaların (5 defa) adalet (15 defa) çerçevesinde yapılmasına dikkat edilirken; Türkiye Cumhuriyeti'nin bekası için gerekli Anayasal (4 defa) destek ve hesap gücün (5 defa) verilmesinin önemine vurgu yapılmıştır. Yargılamalar sırasında hiçbir şekilde kimsenin mağdur (9 defa) edilmemesi için gerekli hassasiyetin ve hakların (3 defa) korunmasının altı çizilmiştir. Erdoğan'ın konuşmalarında kullandığı diğer kavramlar Tablo 1.11'de aşağıda olduğu gibi verilmiştir.

Sıra	Diğer Kavramlar	2014	2017
1	Vatandaş	4	22
2	Yaşamak	33	15
3	Genç	1	14
4	Kongre	11	14
5	Allah	19	13
6	Toplum	13	4
7	İstanbul	5	8
8	Hanım	5	5
9	Ankara	4	4
10	Kamuoyu	4	3
11	Polis	4	3
12	Savaş	4	2
13	Medeniyet	3	2
14	Fabrika	2	2
15	Coğrafya	2	3
16	Bilgisayar	1	2
17	Benzin	1	2
18	Referandum	1	2
19	Spor	1	2
20	Rabia	1	1

Tablo 1.12:

Cumhurbaşkanının Konuşmalarındaki Diğer Kavramlar

Erdoğan, kongre salonundan vatandaşa (26 defa), gençlere (15 defa), kadınlara (10 defa), polislere (7 defa) ve toplum bütün kesimlerine seslenmişlerdir. Erdoğan, Müslüman Türk Milleti'nin tarih önünde teröre karşı mücadelesini hatırlatırken; Allah'ın (32 defa) inayetine şükretmişlerdir. Erdoğan, konuşmalarında geleceğe yönelik önerilerini sıralarken kongrenin (25 defa) önemine vurgu yapmıştır.

3. YÖNTEM: Bu çalışmada sosyal bilimlerde araştırma yöntemlerinden T. Van Dijk'in söylem analizi yöntemi ve İçerik Analizi yönteminin bir tekniği olarak Bardin'in "Yıldız Falı Analizi" tekniği kullanılmıştır. Böylece politik dil kullanımı açısından, Erdoğan'ın kongre konuşma

metinlerindeki kullanılan tüm kelime sayı ve türleri hesaplanarak; çıkan sayıların biçimsel ve içeriksel çözümlenmeleri yapılarak yoruma ulaşılmıştır.

3.1. Söylem Analizi Yöntemi: Söylem analizi, konuşma ve metinler aracılığıyla oluşan anlam ürünleri ile ilgilenen geniş kapsamlı sosyal ve kültürel araştırmalar içinde kullanılan bir araştırma yöntemidir. Söylem analizinin kuramsal arka planında sosyal bilimlerdeki sosyoloji, psikoloji, dilbilim, medya, siyasal bilimler gibi pek çok farklı alan yer almaktadır. Bu alanların her biri söylem analizini kendi bakış açılarına ve bilimsel yöntemlerine dayalı olarak kullanır ve söylem analizine ilişkin kendi kurallarını oluşturur (Ekşi ve Çelik, 2008:113).Söylem analizi nesnel kuralları olan ve nesnelliği barındıran bir analiz değildir. Bu yüzden nitel araştırma yöntemleri içinde adlandırılır. Bazı nitel analiz yöntemleri ile benzerlik gösteren tarafları vardır. Bununla beraber söylem analizi Dilbilim, psikoloji, sosyoloji felsefe gibi birçok disiplinin kavşak noktasında kesişen bir durumdadır. Söylem analizi sonucunda ulaşılan bilgi sübjektif ve yoruma dayalıdır. Kesin yargılara ulaşmaktan ziyade bireylerin farklı bakış açısıyla bakmasını sağlamaya ve söylemleri sosyal bağlam içinde değerlendirmeye çalışır (Demir, 2008: 5). Sözen'e göre, söylem analizi üç sacayağına dayanır: birincisi, Sausser'cü anlayışa dayanan yapısalcı dilbilim. İkincisi, Wittgenstein'nın dilsel felsefesinden yaralanan post pozivitizm, Üçüncüsü ise dil felsefesinde, Gadamer ve bir yarısı yapısalcılara, bir yarısı da hermeneutiğe dayanan Ricoeur'den etkilenen hermeneutiktir (Sözen, 2014: 79). Söylem analizi, mevcut söylemleri yeniden üretme, değiştirme, dönüştürme veya mevcut söylemlerin özelliklerini açığa çıkarma özelliğine sahiptir. Çalışmamız içerisinde zaman zaman Teun A. Van Dijk'ın söylem analizi ve Lawrence Bardin'in, içerik analizi yönteminden yararlanılacaktır. Van Dijk'ın, başta haber söylemi olmak üzere değişik söylem yapılarına ilişkin analiz çalışmaları bulunan Hollandalı bir dilbilimcidir (Van Dijk, 2003: 110). Van Dijk'ın söylem anlayışında bir diğer önemli kavram: ideolojidir. Van Dijk, söylem ve ideoloji arasında iki yönlü bir ilişki olduğunu belirtir. Buna göre ideolojiler günlük yaşamdaki söylemlerimizi etkilerken, söylem de ideolojilerin yeniden üretiminde önemli bir rol oynar. Van Dijk'a göre iktidar, toplumsal gruplar arasındaki ilişkinin özelliği olarak ortaya çıkar ve esas olarak iletişim içindeki etkileşim içinde oluşur. Van Dijk; söylemin yapıları, iktidarın yapıları arasındaki ilişkileri analiz eder ve söylemsel iktidar biçimlerini (söylemsel formasyonları) açığa çıkarmayı amaçlar (Van Dijk'danakt. Sancar, 2008: 140-142). Van Dijk ideolojik söylemin, "Bizim iyi şeylerimizi, onların ise kötü şeylerini vurgulamak" şeklinde tezahür eden bu genel yaklaşımını daha ince ideolojik analize imkân verecek şekilde yeniden formüle eder. Van Dijk tarafından "İdeolojik (dördül alan) kare" olarak adlandırılan ve ideolojik söylem analizine temel teşkil eden bu kavramsal alan şu dört ilkedden oluşmaktadır (Dijk, 2003: 57):

- 1) Bizim hakkımızda olumlu şeyleri vurgula.
- 2) Onlar hakkında olumsuz şeyleri vurgula.
- 3) Bizim hakkımızda olumsuz şeyleri vurgulama.
- 4) Onlar hakkında olumlu şeyleri vurgulama.

3.2 İçerik Analizi Yöntemi: Çalışma içerisinde yararlanacağımız diğer bir analiz yöntemi ise içerik analiz teknikleridir. İçerik analizi, mesajda, bireyi görünmeden etkileyen öğelerin etkilenmesine yönelik "İkinci bir okuma" olarak ifade edilir (Gökçe, 2006:35). Bu anlamda içerik analizi, bir tür iletişim psikanalizini ve iletene algılama sanatını andırmaktadır. Söz konusu okuma, okuyanı önyargılarında onaylayan, ilk duygularında rahatlatan, ideolojik, politik ve

kültürel kanaatlerini pekiştiren bir okuma değil, ona gerçekten de yeni bir şeyler öğreten, onu yeni bir şeylerin önüne koyan bir okumadır (Tavşancıl ve Aslan, 2001: 26). İçerik analizini çalışma içerisindeki metne uygularken, incelenen konuya bağlı olarak çeşitli teknikler kullanılır. Bu tekniklerden özellikle, çalışma içerisinde uygulayacağımız teknikleri kısaca ele almakta fayda vardır (Bilgin, 1995: 96). □ Frekans Analizi: içerik analizi, en basit şekliyle, birim ve ögelerin sayısal, yüzdesele ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Bu tür analizde, sayılabilecek nitelikte birimler veya sözcükler alınır ve analiz göstergeleri frekans türünde ifade edilir. Frekans analizi, en basit şekliyle, birim veya ögelerin sayısal, yüzdesele ve oransal bir tarzda görünme sıklığını ortaya koymaktadır. Örneğin, bir metinde anahtar sözcüklerin, bir insanın günlük uğraşları arasında ilgi odaklarının, bir kitle iletişim aracında ana-temaların belirlenmesinde, frekans analiz sonuçlarına bakılır (Bilgin, 1995: 96).

- **3.1. Değerlendirici Analiz:** Charles E. Osgood ve arkadaşları (1954) tarafından geliştirilen bu yöntem, tutum ve kavramı ele alır. Bu yöntemin kuramsal çerçevesi, temsili bir dil anlayışına dayanır. İnsanın kullandığı dilde yansıdığı ve mesajın analizi sayesinde verici hakkında enformasyonlar edinilebileceği varsayılır. Örneğin Erdoğan'ın, genel seçimler öncesi, yapmış olduğu miting konuşmalarındaki olumlu veya olumsuz retorik tekrarları karşı tarafa bakışındaki tutumunu yansıtmaktadır. Ayrıca Erdoğan'ın, konuşmalarındaki retoriksel tekrarların sayısı; karşı tarafa olan bakış açısının yoğunluğu ortaya koymaktadır.
- **3.2. Yıldız Falı:** Kitle iletişim alanında yapılmış çeşitli içerik analizi çalışmaları vardır. Lawrence Bardin (1977) tarafından "Yıldız Falı" konusunda yapılan içerik analizi, bunların ilginç örneklerinden biridir. Buna göre; metindeki tüm kelimelerin sayısının (O), farklı kelimelerin sayısına (V) oranı (O/V) ile kelime çeşitliliği tespiti yapılmaktadır (Bilgin, 1995: 109). Bunun üzerine terimlerin "Doluluk" durumu, anlam taşıyıcı olanları ile araç niteliğinde olanların dağılımı nitel olarak değerlendirilebilecektir. İsim, fiil ve sıfatlar taşıyıcı, zarf, edat, nida ve bağlaç gibi diğer kelimeler ise araç kelimeler olarak tanımlanmaktadır. Metinlerde bu kelime grupları, toplam kelime sayısına oranı bakımından da incelenmektedir. Bu yolla hatibin metne taşıdığı kelime hazinesi, ortaya konulabilecektir. Bardin'in formülünü metne uygularken; sayı ve tarih ifadeleri sayım dışında tutulmuştur. Birleşik yazılmayan deyimler ve bileşik ifadeleri oluşturan kelimeler ayrı ayrı sayılmıştır. Aynı kökten üretilmiş olsa da, anlamı ya da cümle içindeki işlevi farklılaşan kelimeler ayrı olarak hesaplanmıştır. Sesteş kelimeler ise anlamsal ayırım gözetilmeden aynı terim olarak kabul edilmiştir.

4. SONUÇ:

Erdoğan'ın, kongre salonundan yapmış olduğu konuşmaları doğal dil, retorik ve gündem konularını ele alış biçimi şeklinde üç ana başlık altında, yapılan çalışma içerisinde incelendi. Bu konuşmalardan çıkan analiz sonuçları ile Erdoğan'ın hem politik dilini hem de Türk siyasi tarihinin 15 Temmuz öncesi ve sonrası yakın bir döneminin, siyaset söylemini yansıtmaktadır. Erdoğan'ın, siyasal söyleminin sebeplerini, Türk siyasi tarihinin içerisinde özellikle 15 Temmuz fetö darbe girişiminin öncesinde ve siyasi, ekonomik ve sosyal sonuçlarında bulabiliriz. Ayrıca Erdoğan'ın ortaya koyduğu siyasal söyleminin sonuçları ise gelecek Türk siyaseti için uzun yıllar

bir belirleyen ve çıkış noktası olarak devam edeceği öngörülmektedir. Bu nedenle yapılan çalışma içerisinde, Erdoğan'ın politik dilinin dünü, bugünü ve yarını ile beraber milli, siyasi, hukuki ve sosyal yönden incelenmiştir. Doğal dil incelemesinde ortaya çıkan Tablo 1.2 ve 1.3'de genel olarak verilen bilgiler Erdoğan'ın politik dilinin kelime hazinesini ortaya koymaktadır. Konuşma metin içeriklerine bakıldığında 14482 terim sayısı ve 3012 terim çeşidinden oluşmaktadır. Buna göre Erdoğan'ın kongre konuşmalarındaki tekrar oranı ortalama olarak 4,92'dir. Kongre konuşma metinlerine bakıldığında ise konuşma metinlerindeki terim sayısının çeşitliliği, Erdoğan'ın kelime hazinesinin aslında ne kadar çok zengin olduğunu göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre dil zenginliği açısından sade bir dil kullanan 2014'te 5,12 ortalamaya sahip iken 2017'de ise (4,71) konuşmasında diğer Erdoğan'a göre daha zengin bir dil kullanmıştır. Erdoğan, 2014 kongre konuşmasını daha çok retoriksel açıdan zengin kılmıştır, propaganda açısından genel olarak kamuoyuna direk mesaj vererek sonuca giderken; 2017 yılında ise daha zengin bir içerik kullanmıştır. Yapılan bu konuşmaların siyasal söylem stratejisi, dinleyicinin kullanılan politik dili iyice anlaması ve kongre üzerinde kalıcı bir etki yapması olarak belirlenmiştir. Erdoğan'ın konuşmalarında, doluluk oranı, amaç sözcükler kullanım açısından incelendiğinde; birinci sırada isimler, ikinci sırada fiiller, üçüncü sırada ise sıfatlar olarak belirlenmiştir. Erdoğan en çok kullanmış olduğu, isim "Türkiye" fiil "Olmak" sıfat "Bir" sözcük türleri (Tablo 1.3'te) görülmektedir. Erdoğan'ın konuşmalarında, en çok kullanılan araç sözcükler incelendiğinde birinci sırada bağlaçlar, ikinci sırada zamirler, üçüncü sırada zarflar, dördüncü sırada edatlar ve beşinci sırada ise ünlemler yer almaktadır (Tablo 1.5). Söylem analizinde yapılan araştırmalarda, genel olarak doğal dil incelemelerinde ünlemler yer almamaktadır. Ama Erdoğan'ın konuşmalarında ise vurgu ve tonlamada önemli bir araç olan ünlemler yapılan bu çalışma içerisine ünlemleri dâhil edilmesini gerekli kılmıştır. Kongre konuşmaları içerisinde araç sözcüklerden "de" bağlacı en çok kullanılırken, sırası ile "Biz" kişi zamiri, "Bugün" zarfı, "için" edatı ve "İnşallah" ünlemi diğer kullanılan araç sözcüklerdir. Liderlerin konuşmalarında kullanmış oldukları "Biz" zamiri bazı cümlelerde kendisini, bazı cümlelerde yol arkadaşlarını ve bazı cümlelerde ise Türkiye'yi ve Türk Milletini göstermek için kullanılmıştır. Örnek olarak:

"Biz bu yola 13 yıl önce çıkmadık, biz bu yola 100 yıl önce çıkmadık, biz insanlık tarihi boyunca dosdoğru bir istikamette ilerleyen, dinin ve doğrunun mücadelesini tevarüs etmiş bir hareketiz..." 27.08.2014

"Tabii en büyük teşekkürü, en büyük şükranı, en büyük takdiri 80 milyonun tamamıyla milletimiz hak ediyor. Bize güvendiği, inandığı, destek verdiği, en zor zamanımızda dahi yanımızda yer aldığı için milletimin her bir ferdine yürekte teşekkürlerimi sunuyorum..." 21.05.2017

Erdoğan'ın konuşmalarında, metin boyunca kimlere, hangi duygu yüküyle hitap ettiği incelendiğinde Tablo 1.7'de görüldüğü gibi, Türkiye, Millet ve Devlet sözcük türleri en çok kullandığı hitap cümleleridir. Bu sonuçlar daha çok Erdoğan'ın kongre salonlarında muhatap

olarak, direk vatandaşı hedef aldığı bir göstergesidir. Erdoğan'ın konuşmalarında birinci sırada geçmiş zaman, ikinci sırada şimdiki zaman, üçüncü sırada emir kipleri, dördüncü sırada mastar kipleri, gelecek zaman kullanım oranı beşinci sırada yer alırken ve altıncı sırada ise şart kipi yer almaktadır. Gelecek zaman kullanımı daha çok muktedir olma anlamında seçmene verilen vaatlerin kararlılığı üzerinde etkili olmuştur. Özellikle Erdoğan'ın kullanmış olduğu fiillerin sırası ile “edeceğiz-olacağız-diyeceğiz-yapacağız-alacağız” gibi gelecek zaman kullanılarak miting sonrasında siyasette birlik ve beraberlik içerisinde muktedir olmak hedeflenmiştir (Tablo 1.6). Diğer yandan geçmiş zaman kullanımı ile şimdiki zamanın sebepleri ortaya çıkarılarak, şimdiki zamanın ne kadar olumsuz bir durumda olduğu vurgulanmıştır. Örneğin “Etmişler-yapmışlar-kalmışlar-oluyor-yapıyor-söylüyor” Liderler tarafından kamuoyuna ve dinleyiciye sunulmuştur. Erdoğan'ın şimdiki zaman kullanımındaki söylem stratejisi; Türkiye'nin içinde bulunduğu ciddi durumun, gelinen durumun en büyük sebebi terör örgütleri ve onların uzantılarının olduğunu kamuoyuna anlaşılır bir şekilde anlatmak yatmaktadır. Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarında geleceğe ilişkin en çok kullandığı fiil kipleri hem seçmeni hem de kendini bağlayan emir kipleridir. Kullanılan emir kiplerinin gelecek zaman ile politik dile yansması şu şekilde olmuştur “Olun-Oluyoruz-Olacaksınız, bakacağım-bakın-bakacaksınız”. Kullanılan Şart kipi ise daha çok şimdiki zamanda ortaya çıkmıştır. Örnek “yapıyorsam-yapıyorsak-yapıyorsanız, yaşıyorsam-yaşıyorsak-yaşıyorsanız”. Kullanılan mastar ekleri ise genelde geçmiş zamanda olup birlik ve beraberliğin önemini ortaya koymak için kullanılmıştır. Bunlar “vermek-etmek-kalmak-gelmek-gitmek-almak-bakmak” gibi sözcüklerdir. Genel olarak Erdoğan'ın kullanmış olduğu politik dil, kamuoyu üzerinde kararlılık, devamlılık ve muktedir olmayı belirten bir söylemsel dildir. Erdoğan'ın yapmış olduğu kongre konuşmalarında, gündemi belirlerken Tablo 1.8'den de anlaşılacağı üzere Milli kavramlar üzerinde daha çok genel bir kamuoyu belirlenmeye özen gösterilmiştir. Diğer yandan Erdoğan konuşmalarında, Türkiye üzerinde ayrıca vurgu yaparak Cumhuriyetin kazanımları ve Türk Milleti önemli bir referans olarak kullanılmıştır. Erdoğan kendi gündeminde, kişisel olarak en çok yer verdiği terör ve 15 Temmuz darbe girişimi olmuştur. 15 Temmuz sonrası Türkiye'nin ciddi ve kritik bir süreçten geçtiğini belirten Erdoğan, siyaset içerisinde darbeye ve teröre karşı birlik ve beraberliğin önemi vurgulanmıştır. Özellikle darbe ve terör dışında Erdoğan'ın gündemin dış politikası alanının da altını çizerek tekrar etmiştir Tablo 1.9). Erdoğan kongrelerde yapmış olduğu konuşmalarda, hukuki kavramları kamuoyunun gündemine taşırken daha çok darbe ve terörle mücadele konusu üzerinde fikirlerini ifade etmiştir. 15 Temmuz fetö darbe girişimi sonrası, darbecilerin hesap vermesi gerekliliği, Erdoğan tarafından özellikle vurgulanmıştır (Tablo 1.10).

Erdoğan konuşmalarında toplumun bütün kesimlerine seslenmişlerdir. Özellikle gençlere, annelere, emeklilere, çiftçilere ve toplumun diğer kesimlerine seslenerek Türkiye'nin sorunlarını kendi gündeminde tutmuş ve birlik ve beraberliğin önemine vurgu yapmışlardır. Sonuç olarak

Erdoğan konuşmalarında, söylemsel inanılabilirlik ve güvenilirlik açısından kamuoyuna karşı en büyük teminat olarak, kurumsal bir güven yerine, sürekli Türkiye'nin birliğini ve beraberliğini adres olarak göstermişlerdir. Bunun için de Erdoğan kendi karizmasını, siyasi birikimlerini ve kazanımlarını kamuoyu karşısında referans olarak gösterirken; siyasi olarak ayrıştırıcı olmayan bir politik dili kullanmıştır. Kongre konuşmalarının karşısında kamuoyu, Erdoğan'ın sadece ne dediğine değil nasıl dediğine de önem vermiş ve Erdoğan ile arasında söylemsel bir bağ kurmuştur. Bu değerlendirmeler gerçekçi tespit olmakla birlikte, söylem analizinde sadece konuşma metinlerine bağlı kalarak genel bir değerlendirme yapmak ve Erdoğan'ın gerçek niyetini ortaya koymak yersiz bir çabadır. Çünkü konuşmalarda kullanılan bu politik dil, Erdoğan'ın kongrelerde, Türkiye'nin siyasi, sosyal ve ekonomik durumunu dinleyiciye, vatandaşa ve kamuoyuna yansıtmak, ülke gündeminde tutmak için kullandığı bir söylemdir.

KAYNAKÇA

Bilgin, Nuri (2006) Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi, Teknikler ve Örnek Çalışmalar. Ankara: Siyasal Kitabevi

Demir, Zerrin, (2008), Bir Dini Söylem Analizi (Psikolojik Bir Yaklaşım), Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas.

Doltaş, Dilek, (2009), Söylem ve Yazın, Ahmet Kocaman (Derleyen), Söylem Üzerine, Ankara: ODTÜ Yayıncılık, ss. 48-55.

DURNA, Tezcan ve Ç. KUBİLAY. (2013) "Basının Şiddeti: Siyasal Gösterilerde Polise Taş Atan Çocuklar Örneği", Ankara SBF Dergisi, 5 Ekim 2015 <http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/42/1425/16041.pdf>

EKŞİ Halil ve Hilal ÇELİK "Söylem Analizi" Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, C. 27, 2008, 99-117.

Levent Eraslan, "Liderlik Olgusunun Tarihsel Evrimi, Temel Kavramlar ve <http://www.milliyet.com.tr/1999/04/22/siyaset/siy11.html>23.05.2016

Foucault, Michel (1987) Söylemin Düzeni. Çeviren: Turhan Ilgaz, İstanbul: Hil Yayınları.

Foucault, Michel (2004) Felsefe Sahnesi, Seçme Yazılar %Çev, Işık Ergün. İstanbul Ayrıntı Yayınları.

Gökçe Orhan, Akgün Birol ve Süleyman Karaçor (2002) Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve ekonomik Araştırmalar Dergisi, Sayı: 4, ss,1-44.

Gökçe, Orhan, (2006), İçerik Analizi: Kuramsal ve Pratik Bilgiler. Ankara: Siyasal Kitabevi.

Heywood, Andrew. Siyaset. 4. Baskı. Çeviren Bekir Berat Özipek, Bican Şahin, Mete Yıldız, Zeynep Kopuzlu ve Bahattin Seçilmişoğlu. Ankara: Adres Yayınları, 2013.

Kaya, Vahap (2003) Yumuşak Karizma: Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliği üzerine bir deneme. İstanbul: Sis Yayıncılık.

Komsuoğlu, Ayşegül (2003) *Siyasal Liderlik ve Süleyman Demirel Örneği*. İstanbul: Doktora tezi, İstanbul Üniversitesi.

Sancar, Serpil, (2008), *İdeolojinin Serüveni*. Ankara: İmge Kitabevi.

Sözen, Edibe (2014) *Söylem. Belirsizlik, Mübadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*. İstanbul: Paradigma Yayınları.

Süar, Arda (2011) *Süleyman Demirel ve Recep Tayyip Erdoğan'ın Seçim Öncesi Büyük Kongre Konuşmalarının Karşılaştırmalı Söylem Analizi*. Kocaeli, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek lisans tezi

Tavşancıl Ezel ve Aslan Esra (2001) *İçerik Analizi Uygulama ve örnekleri*. İstanbul, Epsilon Yayın evi.

Uğur, Gökhan (2009) *Anarşist Dergilerde Değişen Söylem: Erken 20. Yüzyıl Ve 21. Yüzyıl Anarşist Dergileri Arasında Karşılaştırmalı Söylem Analizi*. İstanbul, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi

Van Dijk, Teun. A (1991) *Racism and the Press*, Routledge London and New York

Van Dijk, T. (2003). *Critical discourse analysis*. D.Schiffrin., D. Tannen, & E., H. Hamilton (Ed.), *In The Handbook of Discourse Analysis*. (352-372). Oxford: Blakwell Publishing.

Van Dijk, Teun A. *Söylem ve İdeoloji: Çok Alanlı Bir Yaklaşım* (Çev.Nurcan-ATEŞ), Barış Çoban (Der.), *Söylem ve İdeoloji*, İstanbul, SuYayınevi, 2003.